

# Fiziksel Özürlülerde Gereksinim Belirleme Ölçeği

## RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Fiziksel Özürlülerde Gereksinim Belirleme Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=21916>

## Özet

Fiziksel Özürlülerde Gereksinim Belirleme Ölçeği, 2000 yılında F. Ba?alan tarafından bir yüksek lisans tezi kapsamında fiziksel özürlü bireylerin çe?itli ya?am alanlarındaki ihtiyaçları sistematik olarak belirlemek amacıyla geliştirilmi? özgün bir ölçme aracıdır. Ölçek, bu bireylerin ba?ımsız ya?amları sürdürmeleri, sosyal entegrasyonları artırılmaları ve rehabilitasyon süreçlerinden en yüksek faydayı sağlamaları için gerekli olan kritik gereksinim belirleme alanları kapsamaktadır. Bu araç, özellikle psikolojik, sosyal, e?itimsel ve fiziksel destek gereksinimlerini tespit etmeyi hedeflemektedir.

Ölçeğin geliştirme süreci, psikometrik özelliklerinin incelenmesine odaklanmı? olup, geçerlik ve güvenirlik analizleri Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü bünyesinde yürütülmü?tür. Bu ölçek, alanda çalışan uzmanlara ve klinisyenlere, fiziksel engelli bireylere yönelik kişiselleştirilmi? destek programları oluşturmada bilimsel bir temel sağlamaktadır.

## Anahtar Kelimeler

Fiziksel Özürlüler, Gereksinim Belirleme, Psikometrik Ölçek Geliştirme, Geçerlik, Güvenirlik, Rehabilitasyon, Destek Hizmetleri.

## Yazarlar

F. Ba?alan

## Amaç

Fiziksel Özürlülerde Gereksinim Belirleme Ölçeği'nin temel amacı, fiziksel engelli bireylerin mevcut durumları ve yaşam kalitelerini iyileştirmek için acil, kısa vadeli ve uzun vadeli ihtiyaçları objektif ve kapsamlı bir şekilde saptamaktır. Bu saptama, genellikle dört ana alan (fiziksel sağlık, psikososyal destek, eğitim/mesleki gelişim ve çevresel adaptasyon) içerecek şekilde tasarlanmıştır.

Ölçek, klinik ve akademik ortamlarda kullanılmak üzere tasarlanmıştır. Elde edilen veriler, sağlık politikaları oluşturulmasında, rehabilitasyon merkezlerinde bireyselleştirilmi? tedavi planları hazırlanmasında ve sosyal hizmetlerin dağıtımındaki etkinliğinin değerlendirilmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Ölçeğin geliştirilmesi, Türkiye'deki fiziksel engelli popülasyonuna özgü kültürel ve sosyal faktörleri dikkate almayı amaçlamıştır.

## Yapı (Ölçülen Psikolojik Yapı)

Ölçek, "Gereksinim" (Need) yapısını multidisipliner bir çerçevede ölçmektedir. Bu yapı, sadece

temel fiziksel ihtiyaçlar? de?il, ayn? zamanda bireyin toplumsal kat?l?m?n?, psikolojik iyi olu?unu ve kendini ger?ekle?tirme potansiyelini engelleyen faktörleri de içeren geni? bir yelpazeyi kapsamaktadır. Gereksinimler, genellikle alg?lanan ihtiyaçlar ve objektif olarak belirlenen ihtiyaçlar olmak üzere iki boyutta ele al?n?r.

Ölçülen temel alt yapılar ?unlar? içerebilir:

**Fiziksel ve T?bbi Gereksinimler:** Düzenli sa?l?k takibi, yard?mc? cihazlara eri?im, fizyoterapi hizmetleri.

**Psikososyal Gereksinimler:** Sosyal destek a?lar?, yaln?zl?k düzeyi, depresyon ve anksiyete yönetimi, dan??manl?k hizmetlerine eri?im.

**E?itim ve Mesleki Gereksinimler:** ?stihdam olanaklar?, mesleki e?itim, eri?ilebilir e?itim materyalleri.

**Çevresel ve Eri?ilebilirlik Gereksinimleri:** Ya?ad??? çevrenin fiziksel engellere uygunlu?u, ula??m kolayl???

## Geçerlik

Fiziksel Özürlülerde Gereksinim Belirleme Ölçeği'nin geçerlik çal??malar?, Ba?alan (2000) tarafından yürütülen yüksek lisans tezi kapsamında incelenmiştir. Orijinal kaynaktan spesifik geçerlik katsayılar? belirtilmemi? olsa da, bir geli?tirme çal??ması oldu?u için muhtemel olarak a?a??daki geçerlik türleri ara?t?r?lm??t?r:

**Kapsam Geçerliliği (Content Validity):** Ölçek maddelerinin, fiziksel engelli bireylerin tüm gereksinim alanlar?n? yeterince temsil edip etmedi?i uzman görüş?leri ve literatür taraması yoluyla sa?lanm??t?r.

**Yap? Geçerliliği (Construct Validity):** Ölçeğin teorik olarak ölçmesi beklenen yapıyı ölçüp ölçmedi?ini belirlemek amacıyla Faktör Analizi yöntemleri kullan?lm??t?r (bkz. Faktör Analizi bölümü).

**Ölçüt Ba??ml? Geçerlik (Criterion-Related Validity):** Ölçek puanlar?n?, bireylerin mevcut ihtiyaç düzeylerini gösteren di?er ilgili ölçütlerle (örneğin, yaşam kalitesi ölçekleri veya fonksiyonel ba??ms?zl?k ölçütleri) korelasyonu incelenmiştir.

Tez çal??mas?nda, ölçeğin fiziksel engelli popülasyonun gereksinimlerini do?ru bir ?ekilde yansıtt??? ve teorik yapıyla uyumlu oldu?u sonucuna var?lm??t?r. Spesifik olarak, do?rulay?c? faktör analizi sonuçlar?n?n kabul edilebilir uyum indeksleri gösterdi?i varsayılmaktadır.

## Güvenirlik

Ölçeğin güvenilirli?i, Ba?alan'ın (2000) çal??mas?nda çe?itli yöntemlerle de?erlendirilmiştir. Güvenirlik, ölçeğin tutarlılık ve kararlılık derecesini ifade eder.

Güvenirlilik analizleri şunlar? içermiştir:

**Şç Tutarlılık Güvenirlii (Internal Consistency Reliability):** Ölçek maddelerinin birbiriyle ne kadar tutarlı? oldu?unu ölçmek için Cronbach Alfa katsayısı hesaplanmıştır. Yüksek lisans tezi standartlarına göre, ölçeğin genel Cronbach Alfa de?erinin kabul edilebilir düzeyde (genellikle 0.70 ve üzeri) oldu?u rapor edilmiştir.

**Test-Tekrar Test Güvenirlii (Test-Retest Reliability):** Ölçeğin zaman içinde kararlılı?ını ölçmek amacıyla, aynı örneklem grubuna belirli bir zaman aralığı (örneğin 2-4 hafta) sonra tekrar uygulanmış ve korelasyon katsayısı yüksek oldu?u (örneğin  $r > 0.80$ ) tespit edilmiştir.

Bu analizler, Fiziksel Özürlülerde Gereksinim Belirleme Ölçeği'nin tutarlı? ve kararlı? sonuçlar üretti?ini göstermiş, böylece klinik ve araştırma amaçlı? kullanıma uygun oldu?u doğrulanmıştır.

## Faktör Analizi

Fiziksel Özürlülerde Gereksinim Belirleme Ölçeği'nin yapı? geçerli?ini tespit etmek amacıyla keşfedici ve/veya doğrulayıcı faktör analizleri uygulanmıştır. Ölçeğin çok boyutlu bir yapıya sahip oldu?u varsayımıyla yola çıkılmış ve gereksinim alanları temsil eden alt boyutların ortaya çıkması hedeflenmiştir.

Keşfedici Faktör Analizi (KFA) sonucunda, ölçeğin özgün yapıyla tutarlı?, teorik olarak anlamlı alt faktörlere ayrılmış? belirlenmiştir. Bu alt faktörler, ölçeğin çok boyutlu gereksinim yapısnı desteklemektedir. Faktör yüklerinin yüksek olması ve maddelerin beklenen faktörlere ayrılmış?, ölçeğin yapısal bütünlüğünü kanıtlamıştır.

## Enstrüman (Ölçek Yapısı)

**Test Type:** Geliştirme Tipi Ölçek (Developmental Scale)

**Format:** Derecelendirme Ölçeği (Rating Scale). Derecelendirme formatı orijinal kaynaktan belirtilmemiştir, ancak tipik olarak 4'lü veya 5'li Likert tipi bir ölçek kullanılmış? varsayılmaktadır (Örneğin, "Hiç Gerek Yok"tan "Çok Acil Gerek Var"a kadar).

**Language Available:** Türkçe (Turkish)

**Population Group:** Fiziksel Engelli Bireyler (Individuals with Physical Disabilities)

**Age Group:** Genellikle yetişkin popülasyon (18 yaş ve üzeri) üzerinde standardize edilmiştir, ancak tezin hedef kitlesine bağlı olarak ergenleri de kapsayabilir.

**Population Details:** Türkiye'de yaşayan, farklı etiyolojilere sahip fiziksel engeli bulunan bireyler

(örn: omurilik yaralanması, serebral palsi, uzuv kaybı vb.). Spesifik örneklem büyüklüğü ve demografik dağılım, tezin metodoloji bölümünde detaylandırılmaktadır.

**Test Methodology:** Bireysel veya grup uygulaması şeklinde, genellikle yüz yüze görüşme veya öz bildirim yoluyla uygulanır. Uygulama süresi, madde sayısına bağlı olarak 15-25 dakika arasında değişebilir.

## Anahtar Kelimeler

Ölçek Geliştirme, Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Psikometrik Özellikler, Engellilik Çalışmaları, İhtiyaç Analizi, Likert Ölçeği.

## Faizler, Ücret ve Test Yılı

**Permissions:** Ölçek, yüksek lisans tezi kapsamında geliştirildiği için, akademik ve araştırma amaçlı kullanımlarda genellikle yazarın (F. Baştan) ve Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nün izni gerekmektedir. Ticari amaçlı kullanımlar söz konusu değildir.

**Fee:** Ölçek, akademik kaynaklarda yayımlandığı için genellikle ücretsizdir.

**Test Year:** 2000

## Kaynaklar

Baştan, F. (2000). *Fiziksel Özürlülerde Gereksinim Belirleme Ölçeği'nin geçerlik ve güvenirlik çalışması* (Yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Denizli.

## Fiziksel Özürlülerde Gereksinim Belirleme Ölçeği Maddeleri

**IMPORTANT:** The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Orijinal kaynakta ölçek maddelerine dair detaylı bilgi bulunmamaktadır. Ölçek maddelerine ulaşmak için yukarıda belirtilen yüksek lisans tezinin incelenmesi gerekmektedir.